श्रीमती देशमुख मनिषा मोहनराव
एम.फिल. प्रशिक्षणार्थी
शिक्षणशास्त्र अधिविभाग,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रतिज्ञापत्र

मी श्रीमती देशमुख मनिषा मोहनराव प्रतिज्ञापूर्वक नमूद करते की, 'उच्च प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांमध्ये विज्ञान विषयाच्या माध्यमातून निरीक्षण कौशल्ये विकसित करण्यासाठी अध्यापन कार्यनिर्तीची निर्मिती आणि त्यांच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास' हा शोधनिबंध माझ्या मार्गदर्शिका डॉ. श्रीमती पाटील गीतांजली सर्जेराव, सहायक प्राध्यापक, शिक्षणशास्त्र अधिविभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या मार्गदर्शनाखाली शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विभागातील एम.फिल. पदवीच्या अंशत: पूर्तीसाठी सादर केला आहे. हा शोधनिबंध इतर कुठल्याही संशोधन प्रकल्पाची नक्कल नाही, तसेच हे संशोधन कार्य इतरत्र कोणत्याही पदवीसाठी अथवा पदविकेसाठी सादर केलेला नाही याची मी हमी देते.

प्रस्तुत संशोधनासाठी उपयोगात आणलेली संदर्भ पुस्तके, विविध लेख, संबंधित साहित्य स्त्रोतांचा संदर्भ सुचीमध्ये योग्य निर्देश करण्यात आला आहे.

स्थळ : कोल्हापूर

संशोधिका

Deshmukh

दिनांक : 02/08/2014

(श्रीमती देशमुख मनिषा मोहनराव)
एम.एस्सी., एम.एड.

BARR. BALASAHEB KHARDEKAR LIBRARY
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR.

डॉ. श्रीमती पाटील गीतांजली सर्जेराव
एम.एस्सी.,एम.एड.,
पीएच.डी., सेट (शिक्षणशास्त्र)
सहायक प्राध्यापक,
शिक्षणशास्त्र अधिविभाग,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, एम.फिल. अभ्यासक्रमाचा अंशत: पूर्ती म्हणून श्रीमती देशमुख मनिषा मोहनराव यांनी 'उच्च प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांमध्ये विज्ञान विषयाच्या माध्यमातून निरीक्षण कौशल्ये विकसित करण्यासाठी अध्यापन कार्यनितींची निर्मिती आणि त्यांच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास' या विषयावरील संशोधन कार्य माझ्या मार्गदर्शनाखाली समाधानकारकपणे पुर्ण केले आहे. त्यांनी केलेले हे काम त्यांचे स्वत:चे असून वापरलेल्या संदर्भ स्त्रोतांचा योग्य निर्देश या अहवालात करण्यात आला आहे.

स्थळ : कोल्हापूर

मार्गदर्शिका

दिनांक : ०९/०८/२०१४

(डॉ. श्रीमती पाटील गीतांजली सर्जेराव)

ऋणनिर्देश

शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फिल. पदवीच्या आवश्यकतेच्या अंशत: पुर्तीसाठी हा शोधनिबंध सादर करीत असताना मला आनंद होत आहे. शिवाजी विद्यापीठाने हा शोधनिबंध सादर करण्याची सुवर्णसंधी उपलब्ध करून दिली त्याबद्दल मी त्यांची ऋणी आहे.

ज्याप्रमाणे नदीतील होडीच्या मार्गक्रमात नावाड्याची गरज असते त्याप्रमाणे संशोधन हे देखील मार्गदर्शनाशिवाय पुर्ण होवू शकत नाही. माझ्या मार्गदर्शिका डॉ. श्रीमती गीतांजली सर्जेराव पाटील यांचे योग्य मार्गदर्शन व प्रेरणा मिळाली. त्यांचे ज्ञान, अनुभव यामुळे हा शोधनिबंध व्यवस्थितरीत्या आणि तर्कसंगतदृष्ट्या सादर करता आला. तसेच त्यांच्या मदतीची, आत्मियतेची व मातृत्त्वाची सावली मिळाली, त्याबद्दल मी त्यांची सदैव ऋणी राहीन.

शिक्षणशास्त्र अधिविभागाच्या प्रमुख प्रा. डॉ. श्रीमती पद्मिनी एम. एस. यांनी वेळोवेळी प्रेरणा दिली, याबरोबरच विभागातील गुरूवर्य डॉ. श्रीमती पाटणकर पी.एस., डॉ. श्रीमती सप्रे एन. आर., डॉ. श्रीमती संकपाळ आर. यु., डॉ. श्री. पाटील के. बी., आणि डॉ. श्री. खंडागळे व्ही. एस. यांचेही वेळोवेळी मार्गदर्शन मिळाले याबद्दल त्यांची मी ऋणी आहे.

माझ्या उच्च शिक्षणासाठी ज्यांचे सतत प्रोत्साहन व आर्शिवाद मिळाले ते माझे वडिल श्री. मोहनराव शंकरराव देशमुख आणि आई सौ. मोहिनी मोहनराव देशमुख यांचे आभार मानणे हे माझे आद्य कर्तव्य आहे.

हे कार्य करीत असताना पुस्तके, संदर्भग्रंथ व नियतकालिके यांचा वापर करावा लागला त्यासाठी शिवाजी विद्यापीठाच्या डॉ. बाळासाहेब खर्डेकर ग्रंथालयाचा बहुमोल उपयोग झाला.

हा शोधनिबंध सादर करताना कोल्हापूर जिल्ह्यातील आर. के. वालावलकर प्रशाला या शाळेतील मुख्याध्यपिका सौ. कुलकर्णी व्ही. एस. तसेच विज्ञान शिक्षिका सौ. रूईकर आर. सी. यांनी मोलाचे सहकार्य केले. तसेच या शाळेतील इयत्ता आठवीच्या वर्गातील विद्यार्थ्यांनीही बहुमोल सहकार्य केले याबद्दल मी त्या सर्वांचे आभार मानते.

सदर संशोधन कार्य पुर्ण करण्यासाठी मला शिक्षणशास्त्र विभागातील शिक्षकेतर कर्मचारी आणि माझे सहअध्ययनार्थी यांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल त्यांची मी मनापासून ऋणी आहे.

सदर (संशोधन) शोधनिबंध वेळेत व सुबकरीत्या टंकलिखित करून दिल्याबद्दल ओंकार कॉम्प्युटर टायपींग सेंटर, सौ. रूपाली बाळासो डाफळे यांचीही मी मन:पुर्वक आभारी आहे.

स्थळ : कोल्हापूर

संशोधिका

Deshmukh

दिनांक : 02/08/2014

(श्रीमती देशमुख मनिषा मोहनराव)

एम.एस्सी., एम.एड.